

اسقار تاتاناي ۇلىنىڭ تۇلغانىنا 100 جىل

ئۇمىر - مايدان

دراملار جىناغى

Асқар Татанай ұлының туылғанына 100 жыл

بىلە خالىق باسپاسى

استعار قاتاناي ۇلى

نۇسخىسى - مائىپان

درامالار جىنايىتى

بىرلىك خالىق پائىپاسى

图书在版编目 (C I P) 数据

生活一战场/阿斯哈尔著. — 奎屯: 伊犁人民出版社,
2006.11

ISBN 7-5425-0934-9

I. 生… II. 阿… III. 文学剧本—中国—当代—哈萨克语
(中国少数民族语言) IV. I235.2

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2006) 第 135944 号

责任编辑: 库拉茜

责任校对: 热依扎

封面设计: 陈文

生活一战场 (哈文)

阿斯哈尔·塔塔乃 著

伊犁人民出版社出版发行

(奎屯市北京西路 28 号 邮政编码 833200)

新疆新华书店经销

乌鲁木齐大金马印务有限责任公司印刷

850×1168 毫米 32 开本 8 印张

2006 年 12 月第 1 版 2006 年 12 月第 1 次印刷

印数: 1—1060 册

ISBN 7-5425-0934-9

定价: 15.00 元

اسقار تاتاناي ۇلى 1940-جىلى قىس

اسقاردىڭ بايىشەسى گۈلجامال،
بالاسى كۈبەن مەن مادەتەك
1942-جىلى 14-ساۋىر

اسقار وتباسى

毛主席接見新疆维吾尔自治区文化館幹部參觀團合影一九五六年十二月十日

1956-جىلى 10-جەلتوقساندا مەملىكەت باسشىلارنىڭ
قابىلداۋىنىدا

1956-جىلى بيجىڭ

اسقار قازەز اقت ۇلىمەن بىرگە

ماعاز رازدان ۇلى
اسقار وتباسىندا

اعلىلىرىمەن بىرگە، وڭنان سولغا: ناۋە جۇيات ۇلى، مۇقاش
تاتاناي ۇلى، اسقار، دۇڭگەنباي ساعي ۇلى

اسقاردىڭ ۇرپاقتارى

ۋلى كۈبەن، كەلىنى كۈلسانیا كاكىم قىزى

مۇراگەر نەمەرەلەرى ەرلان مەن قۋاندىق

مازمۇنى

◀ (1) تالاپ

◀ (50) قالىڭ مال

◀ (96) قۇلدىقتان قۇتلىغاندار

◀ (164) كەسلەگەن كەسر

◀ (199) پانار

تالاپ

(۶۰۷۵ پەردەلى، 5 كورنىستى يەسا)

قاتناسۋىشلار

تالاپ—20 جاس، جىناقى كىنگەن جىگىت.
 قىمبات—18 جاس، تالاپنىڭ كەلىنشىگى، ۶۰۷۵ ساندى كىنگەن،
 كىمەشەك-شلاۋىش توگىلگەن قوزالى توبەلدەرىك،
 ۋىستىندە نوقالى كەستەلى جاق سالغان كامزول.
 سەرىك—جاس جىگىت، تالاپنىڭ دوسى، كەدەي شارۋا بالاسى،
 كىمى جۇپىنى بولغانىمەن ۋناسىمدى، پىسىق،
 سەرگەك جىگىت.
 سارا—50 جاس، تالاپنىڭ شەشەسى، ساۋلەتتى بايىشەلەر
 سالتى بويىنشا كىنگەن.
 قۇتبىي—60 جاس، داۋلەتتى كىسى، تالاپنىڭ اكەسى. اق
 ساقالدى، دەنەلى، قىستا كەك كۇپى، تۈلكى تىماق،
 ساپتاما ەتك، جازدا قايتال شاپان كىيىپ، كىسەلى
 بەلبەۋ بۇنىدى.
 بايىبول—65 جاس، كەدەي شارۋا، اۋىل كارىياسى. شوقشا
 ساقالدى، اربىق، دەنەسى يىرلەۋ، سەرگەك ادام.
 مولدا—60 جاس، شالا قازاق، سۇلۇلاپ قويغان شوقشا ساقالى
 بار، اق شاپان كىگەن، كەيدە تاقىيا كىيىپ، كەيدە سالدە

وراپ وتىرادى.

ابىستاي—50 جاس، مولدانىڭ ايەلى، ۶۰ ساندى كىيىنگەن ادام.

تولمىباي—40 جاس، اۆىل ادامى، قۇتبايدىڭ جاندايشابى.

كارىم—50 جاس، مۇعالىم، وقىمىستى كىسى، سۇلۇ مۇرتتى،

قىرما ساقال، شىلايا، كاستوم كىيىپ، گالىستۇك

تاعىپ، قولىنا تاياق الپ جۈرەدى.

سادىق—30 جاس، مۇعالىم، مىزامشا (جاڭاشا) كىيىنگەن.

مىشۇجاڭ—35 جاس، دەنەلى، مۇرتتى، شىرايلى جىگىت،

جاڭاشا كىيىنگەن.

كارجان—25 جاس، جەڭىل مىنەزدى، مۇعالىم.

قويىاق—بايدىڭ مىرزاسى، جاس جىگىت.

بالالار، اۆىل ادامدارى.

بىرىنشى پەردە

كۆز مەزگىلى.

ساحنادا ساندى تىگىلگەن وتاۋ، جىنالىغان جۇك، سىرلى،
قىرما كەرەۋەت الدىندا وي ۇستىندە تالاپ وتىر، قىمبات
دىس-اياق جايىداستىرۋدا، ۇش بالا سول جاقىنا ۇز الدىنا
«ۇشكە شىق» ويناپ وتىر.

قىمبات: (كۆلە نازدانىپ) نەمەنە؟ تەرەڭ ويعا ۇتۇسىپ كەتپ،
قايتا شىعۇ قىيىن بولپ وتىر ما؟
تالاپ: (بايسالدى بەينەدە) ويدان شىعۇ وڭاي، ويلاغان جەردەن
شىعۇ قىيىن بولپ وتىر.

قىمبات: ويلاغان جەردىڭ نەمەنە ەدى؟ وتتىڭ باسىندا، مەنىڭ
قاسىمدا ما؟ الدە شىڭنىڭ ۇشىنا، تاۋدىڭ باسىنا
شىعاتىن ۇس پە؟

تالاپ: وتتىڭ باسىندا ۇس مەنى ويلاتا ما.
قىمبات: وندا تاۋدىڭ باسىندا شىعار تەگى؟
تالاپ: تاۋعا شىقسام اتۋعا تاۋ تەكە تابىلادى، سەنىڭ قاسىڭدا
ان تارتۋعا دومبىرا تابىلادى، ونان باسقا نە شىعادى
دەيسىڭ؟

قىمبات: (دومبىرانى الپ) قانە، مەنىڭ قاسىمدا وتىرعاندا ان
شىعاتىن بولسا سول انىڭدى تارتىپ جىبەرشى! بىردەن
ورىندالا بەرسىن.

تالاپ: (دومبىرانىڭ قۇلاعىن بۇراپ تولعانىپ)
دومبىرام ەكى شەكتى تاقىتىم پەرنە،
نۇر جاۋار دەگەن ۇسوز بار تالاپتى ەرگە.
اتىم تالاپ بولسا دا تالاپ قىلماي،

تالپىنباي بوس جاتام با ءبىر ونەرگە.
 دومبىرام ەكى شەكتى، جۇقا قاقپاق،
 كەزى عوي جاس جىگىتنىڭ ءبىلىم تاپپاق.
 جاڭا ۇكىمەت جارناما شىعارىپتى،
 دەيمىن عوي كەتسەم سوعان بوساغا اتتاپ.
 موينىنا بىزدەي جاستىڭ ۇلكەن بورش،
 دۇرس پا حارەكەتسىز قاراپ جاتپاق.
 بىرەۋلەر ساۋدا قىلىپ، پايدا تاۋىپ،
 بىرەۋلەر ۇرلىق سىتەپ تۇندە شاۋىپ،
 بىرەۋلەر بىلىك ايتىپ توردە وتىرىپ،
 بىرەۋلەر وقۇ وقىپ، ءبىلىم تاۋىپ.

قىمبات: (تاڭىرقاي) جارناما؟! جارناما دەگەن نە؟
 تالاپ: ءناسىحات، بۇيرىق حات، ۇقتىرۋ.

قىمبات: كىم جازىپتى، نە دەپتى؟
 تالاپ: جاڭا قۇرىلعان ۇكىمەتنىڭ باسشىسى ءشارىپقاننىڭ
 بۇيرىعى ەكەن، مەكتەپ اشىپ بالا وقتىامىز، قىزمەت
 سىتەيتىن، مۇعالىم بولاتىن ادام داينىدايمىز دەپتى.
 وقۇعا بالا بەرۋگە ەل-ەلگە بۇيرىق حات جازىپتى.

قىمبات: ونى كىم ايتتى؟
 تالاپ: ۇكىردايدىڭ اۋىلىنا بارىپ-كەلىپ جۇرگەندەر ايتتى،
 مىنا سەرىك ايتتى.

قىمبات: كىم بارماقشى ەكەن؟
 تالاپ: وقۇعا بالا شىقپاي جاتىر. مەن بارايىن دەسەم،
 اكە-شەشەم قوسىلمايدى. سەن نە دەيسىڭ؟ (قىمبات وي
 ۇستىنىدە. از تىنىس) ءاي، جۇگىرمەكتەر، اسىق
 ويناۋدان نە شىعادى. بۇزاۋعا بارىڭدار، جامان توقتىعا
 قاراڭدار، جۇگىر! (بالالار تەز قىمىلداپ، اسىقتارىن
 الپ جۇگىرە شىعادى، سەرىك كىرەدى).

سەرىك: (جان-جاعنا، ساپ سالپ، قىمباتقا تىگىلە قاراپ) قىمبات، كۈندە جارقىلداپ وتىرۇشى ەدىڭ، بۇگىن قاباعىڭ سالىڭقى، تۇسىڭ سولىڭقى عوي؟!

قىمبات: قۇداي سەنەن ساقىناسىن قۇ تىزەسىن قۇشاقتاپ، ار ۇيدىڭ شاۋگىمىنىڭ شۇمەگىن اڭدىپ جۇرگەن، ەبىز وت باسى، وشاق قاسىنداى ايل، قاباعىمىز كەيدە اشىق، كەيدە جابىق بولا بەردى.

سەرىك: (كۈلە سويلەپ) ەي، مەن ارتىقىن عوي دەيمىن. جىگىتتىڭ ەركى وزىندە—جىلدىڭ قۇسى، ۇشا دا، ەيا، قونسا دا وتىرعىسى.

وزىنىڭ قالاۋىنا كەتەدى ۇشىپ، ەبىر جەردىڭ قارى جاۋىپ، تۇسسە قىسى. — دەپ مەرجاقىپ «باقىتسىز جامالىندا» ايتقانداي، ەركىم وزىمدە. وقۇعا كەتسەم دە، وتارعا كەتسەم دە، جورۇل جورتسام دا ايعىما تۇساۋ، باسىما قۇرساۋ تۇسپەيدى. قىمبات: ەبىز كىمگە تۇساۋ، كىمگە قۇرساۋ بولىپىز سول قۇرلى؟

سەرىك: (تالاپقا) قىمباتتىڭ قاباعىنىڭ كىرەڭدەپ تۇرغانىن قالاي بايقادىم مەن. تىەگىن باسىپ قالغانىمدا سەرىپ كەتتى عوي.

تالاپ: ونى تابۇن تاپتىڭ، بۇل سەرىپەرى قاتتى قاقپان عوي، بايقاماساڭ شاعادى ايعىڭدى.

سەرىك: ادام بالاسى ەمەسىز بە، تۈلكى قۇرلى ايلامىز جوق دەيسىڭ بە.

قىمبات: ەندەشە، جىم كورسەڭ، اپان كورسەڭ اينالىپ ەوت، جۇرەر جولنىڭ بارى قاقپان. ايعىم امان بولسىن دەسەڭ اققۇ بولپ، اسپان مەن كولى مەكەندە.

سەرىك: بۇل قىيىن بولدى عوي. سەنىڭ وسىنىڭدى سەزىپ

الستاپ، اسپانداپ كەتەيك دەپ تۇرمىز.
 قىمبات: تالاپتارىڭ اسپان بولسا، قيايىن باۋلارىڭدى،
 جىبەرەيىن ەرىكتەرىڭ، وبالدارىڭا قالمايىن.
 سەرىك: مەنە شەشلىۋ دەگەن. جولىڭنىڭ اشلىغانى وسى،
 تالاپ. «سيعا سي، سىراعا بال» دەگەن، قىمباتنىڭ
 پەيلىنە مەن دە، بىر ولڭ قاباق تانتايىن. (دومبىرانى
 الادى)

تالاپ: مەنە جىگىت دەگەن. ەر بولساڭ كىسى قارىزىن تاڭعا
 قالدیرما، قىمبات ءان مەن كۈيدەن باسقانى المايدى.
 قىمبات: ءان مەن كۈيدەن ارداقتى نە بار بىزدەر ءۇشىن.
 سەرىك: (دومبىرانىڭ قۇلاق كۈيىن كەلتىرە كەلىپ ءان
 باستايدى. قايرىماعا ۇشەۋى دە قوسىلادى)
 جازىڭ سالقىن، ەي التاي، قىسىڭ قىراۋ،
 اققان وزەن سىلدىراپ، بەينە جىراۋ،
 التى باقان قۇراتىن قىز-بوز بالا،
 جايلانۋىمىز ايدىن كول اندا تۇر-اۋ.

(قايرىماسى)

تاسىڭ دا التىن، ەي التاي، سۇڭ دا التىن،
 جانعا جايلى اۋالڭ بار قوڭىر سالقىن.
 چاپىراعىن جامىلعان ەي، قالىڭ ورمان
 كوك ورايمەن ەي، وراغان بارلىق حالقىن.

(قايرىماسى)

سارا: (كىرە سويلەپ) مەنە مىنگىشتەرىڭدى ەسكىش اپارىپ،
 قاققىشقا بەكىتسەڭدەرشى!
 تالاپ: ال، سەرىك، اپامنىڭ سوزىنە دۇڭشە^① كەرەك. قايدان
 تاباساڭ؟

① دۇڭشە - اۋدارۋشى ماعىناسىندا.

سارا: ادراقال، سەندەر ۇقپايدى ەكەن دەپ ۇلكەندەردىڭ اتىن سۇشا ءسىمرىپ وتىرايىن!

تالاپ: اپا، ۋ، قازىق دەگەن كىم بار، نەگە اتامايىسىز؟

سارا: اتاڭنىڭ قوبداغا ۇزاتقان قارىنداسىنىڭ اتى.

سەرىك: ول كىسىنىڭ اتى قازىنە ەكەن عوي!

سارا: ەندى اتالماغاندا نەسى قالدى؟ قايران زامان، يەسەن

سىلاساڭ ۇرگىشتەرىنە سۇيەك تاستا دەگەندەي،

(ۇرشىقتاعى ءجىبىن توگىپ) ۇلكەندەر بىزگە جەتى

اتاسىنىڭ اتىن اتانقىزبايتىن. «ويما اتتى» دەپ نەگە

اتاپ ءجۇر عوي دەيسىڭدەر.

سەرىك: «ويما اتتى» دەگەن نە، اپا؟

سارا: اقىماق ۇرگىش، بىلمەي وتىرعانىڭ. ارعى جەتى اتاڭنىڭ

اتى، ونى اتاماي «ويما» دەيمىز.

تالاپ: (سەرىك ەكەۋى بىردەي كۇلىپ) اپام اشۋلاندى.

سارا: وسى زاماننىڭ جاستارى اتا-اناسىنا سالەم ەتۋدەن، بيا

ەتۋدەن ەرىنەدى. ۇلكەن الدىنان جۇرسە، كوسىلگەن

اياعىن جىمايدى.

تالاپ: ال، ەندى اپام كەلىنن تەكسەرىپ السىن، ءبىز

كەتەيك. (سەرىك، تالاپ ۋيدەن شىعادى)

قىمبات: اپا، بالاڭىز وقۇعا بارام دەيدى، نە دەيسىز؟

سارا: (كەيىگەن بەينەدە) پاي-پاي، بۇل بارماي توقتامايدى

ەكەن. اكەسىنەن قورقىپ، ماعان ايتىپ ەدى، مەن

اقىلىمدى ايتىپ توقتاتىپ قويىپ ەدىم. (قىمباتقا) سەن

نە دەدىڭ، قارعام؟

قىمبات: مەن نە دەمەكپىن؟ سەرىك ەكەۋى وتىرعاندا ماعان

ەرىك قويا ما، سۇراي ما مەنەن؟ (ءيت ۇرەدى)

سارا: ۇرگىش ءۇردى، قاراشى، قىمبات!

قىمبات: (ەسىكتەن سىعالاپ) اتام مەن مولدا كەلە جاتىر.